

Europa confusa i convulsa

Els anuncis de refundació del capitalisme i de control s'han quedat en res o no es compleixen

JOAN COSCUBIELA, professor de Dret Laboral. Facultat de Dret d'ESADE (URL).

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 30 de octubre del 2010

La situació a França és l'expressió d'un conflicte, encara difús i no articulat, que s'està creant a tot Europa. Té el seu origen en el sentiment d'injustícia en el repar-timent dels esforços que han provocat les mesures dels governs per superar la crisi. L'anunciada refun-dació del capitalisme s'ha quedat en res. Els compromisos de millor regulació del sistema financer, de -control dels paradisos fiscals -als quals seria més lògic anomenar embornals fiscals-, d'establiment d'una taxa internacional que gravi els fluxos de capital o l'harmonització de la fiscalitat europea no arriben.

En canvi, es generalitzen mesures d'ajust i reducció de drets que provoquen un increment de les desigualtats. Quan es vaticinava un control més gran de l'economia i els mercats per part de la societat i la política, la realitat que s'imposa és la contrària. Les resistències dels governs a actuar coordinadament augmenten les dificultats de la política davant d'una economia globalitzada. I aquests límits, reals però no deterministes, són utilitzats pels governs per justificar l'orientació de les seves polítiques, cada vegada més marcades per l'exigència de rendibilitat dels mercats. Aquesta submissió dels estats i les justificacions que s'ofereixen estan provocant efectes col·laterals greus en termes democràtics. Propicien una percepció d'inutilitat del Dret i la política per regular les relacions i els interessos socials, es generen

sentiments de resignació i impotència de la ciutadania i es deslegitima la democràcia i les seves institucions.

Com ha passat en altres moments de la història, la resposta inicial a la injustícia no està sent un conflicte social organitzat que aconsegueixi reformes justes. Les reaccions estan sent complexes, confuses i en ocasions socialment perilloses. Estan apareixent idees corrosives en termes de civilització. Alguns drets socials, com l'ocupació estable, que no permanent, són presentats com a privilegis. Es confronta col·lectius socials entre si quan es presenta els treballadors de més edat i amb drets com els culpables de l'atur i la precarietat que pateixen els joves. O els immigrants com els culpables de la insuficiència de serveis públics o del col·lapse que patim tots. En el fons d'aquests plantejaments subsisteix implícitament una idea insolidària. Es pretén que els costos de la crisi es reparteixin només entre una part de la societat. Aquells que obtenen principalment els seus ingressos de les rendes del seu treball personal, siguin assalariats, autònoms, petits empresaris o pensionistes. I que les elits que obtenen els seus ingressos a partir dels beneficis del capital o del seu estatus de nomenclatura en grans corporacions privades quedin al marge dels esforços per superar la crisi. D'aquí ve l'agressivitat, tant a Europa com als EUA, amb què aquestes elits responen a les mesures d'alguns governs, per més moderades que siguin. Les virulentes reaccions davant les propostes de regular millor la fiscalitat sobre el capital han portat els governs a limitar les seves polítiques fiscals a la reducció de la despesa pública i l'increment de la -fiscalitat sobre el treball o el consum.

Mentrestant, les respostes socials no es presenten articulades. En moltes persones apareix el miratge del campí qui pugui. Alguns -poders

econòmics, polítics i comunicatius propicien i promouen reaccions dels sectors més afectats per la crisi contra els que encara estan més avall en l'escala social, els immigrants, per exemple. Amb comportaments que no només són xenòfobs, sinó també clarament classistes. En alguns països, les organitzacions socials cauen en el miratge de sortides locals a la crisi.

El resultat de moment és un conflicte social difús i confús al qual li costa articular-se, tant en les propostes com en la manera de defensar-les.

I des de França ens arriben senyals contradictoris. Per una banda, apareixen relats socials compartits en positiu. Els joves criden que com més tard es jubilin els seus pares més trigaran ells a poder treballar. Un missatge que adverteix tot Europa de la profunda contradicció entre les reformes del mercat de treball i de les pensions que es volen imposar. Per l'altra, la negativa de Sarkozy a la negociació pot conduir a un enquistament del conflicte que pot restar adhesió social a les protestes i no és segur que propiciï sortides més justes i progressistes.

A Europa en el seu conjunt li interessa que el conflicte social a França es canalitzi amb reformes del sistema social en positiu. Interessa als que pateixen les injustícies dels ajustos, però interessa també als que volen conservar el sistema econòmic i social en el que és fonamental. En cas contrari, com ha passat en altres moments de la història, el conflicte pot conduir a una alta corrosivitat de la societat en termes de civilització i a un retrocés de la convivència democràtica.